

Territoriella Agendan 2030

En framtid för alla platser

SAMMANFATTNING

#TerritorialAgenda A future for all places

Informellt möte den ministrar med ansvar för
fysisk planering, territoriell utveckling och/eller
territoriell sammanhållning

1 december 2020, Tyskland

SAMMANFATTNING Territoriella Agendan 2030

Den växande ojämlikheten mellan platser och mellan människor och en ohållbar utveckling har nått en kritisk nivå i Europa. För att alla människor, grupper och platser i Europa ska kunna se positivt på framtiden krävs ytterligare samordnade insatser på alla geografiska nivåer och förvaltningsnivåer. Det är hög tid att få en bättre förståelse av sektorspolitikens territoriella påverkan och att hantera denna påverkan på lämpligt sätt. Vi vill bidra till en hållbar utveckling och en fortsatt sammanhållning av Europa.

Detta är en sammanfattning av den territoriella agendan för 2030, som vi, ministrar med ansvar för fysisk planering, territoriell utveckling och/eller territoriell sammanhållning, i samarbete med EU-kommissionen, Europaparlamentet, Europeiska regionkommittén, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Europeiska investeringsbanken och berörda europeiska och nationella sammanslutningar, har enats om.

Den territoriella agendan betonar vikten av och anger inriktningen för en strategisk fysisk planering, och uppmanar alla förvaltningsnivåer att stärka den territoriella dimensionen i sektorspolitiken. Agendan syftar till att främja en inkluderande och hållbar framtid för alla platser och bidra till att målen för hållbar utveckling uppnås i Europa.

Detta måste vila på

- en gemensam insikt om att utvecklingsbehoven och effekterna av den framtida utvecklingen skiljer sig mellan olika platser i Europa, och
- samarbete och samordning mellan olika platser, förvaltningsnivåer, politikområden och samhällsgrupper för att lösa komplexa frågor och utnyttja mångfalden av potential.

Vi fastställer därför två övergripande mål, ett rättvist Europa och ett grönt Europa, med sex prioriteringar för att utveckla Europas territorium i dess helhet och alla platser det rymmer.

Under översynen av den territoriella agendan har covid-19-pandemin medfört förändringar av politiken och perspektiven på den framtida utvecklingen. Samtidigt som följderna av pandemin och de politiska åtgärderna för att hantera den skiljer sig från område till område, visar pandemin på territoriernas betydelse och det starka beroendet mellan dem. Den territoriella sammanhållningen bör ges en viktig roll i återhämtningsprocessen. Den territoriella utvecklingspolitiken och samarbete kring gemensamma mål är avgörande för att öka kommuners, regioners och länders motståndskraft och samtidigt stödja deras återhämtning.

Varför vi måste agera

Vi har genomfört en översyn av den territoriella agenda som lanserades 2007 och uppdaterades 2011, och har beaktat aktuella rapporter från Europeiska kommissionen, Europeiska regionkommittén, Europeiska investeringsbanksgruppen och Espon.

Det finns många olika slags platser i Europa: huvudstadsregioner, storstadsområden, små och medelstora städer, stadsnära områden, landsbygdsområden, inre periferier, avlägsna områden, de nordligaste områdena, glesbefolkade områden, öar, kustområden, bergsområden, regioner i yttersta randområden, gränsöverskridande regioner, makroregioner, områden på demografisk tillbakagång och områden som genomgår ekonomisk eller industriell omvandling. Dessa områden har mycket olika utvecklingspotential och utmaningar. På alla nivåer, från sublokal till europeisk nivå, ökar de ekonomiska skillnaderna mellan platser och människor, liksom riskerna för och påfrestningarna på miljön. Orsakerna är stordriftsfördelar, ojämlig tillgång till marknader och kvalificerad arbetskraft och skillnader i kvalitet på förvaltning och offentliga tjänster. Även förbindelser och flöden mellan platser, särskilt längs korridorer, påverkar möjligheterna att förverkliga potentialen eller hantera utmaningar.

Kvalitet på styrnings- och förvaltningsprocesser är en viktig övergripande princip för utvecklingen på lokal, regional, nationell och europeisk nivå. Den har betydelse för samhällets välbefinnande och är en förutsättning för en långsiktig och hållbar ökning av levnadsstandard, investeringar, social tillit och politisk legitimitet.

Det krävs handling eftersom klyftorna mellan människor och platser vidgas – obalanserna och ojämlikheten ökar, bl.a. på följande områden:

- Livskvalitet.
- Tjänster av allmänt intresse.
- Demografiska och samhälleliga obalanser.
- Digitalisering och den fjärde industriella revolutionen.
- Sysselsättning och ekonomisk utveckling.
- Ömsesidigt beroende mellan platser.
- Global förankring.

Det krävs åtgärder för att möta ökande behov att hantera frågor som rör hållbar utveckling och klimatförändringar, bl.a. på följande områden:

- Klimatförändringar.
- Förlust av biologisk mångfald och markförstöring.
- Luft-, mark- och vattenkvalitet.
- Säker, ekonomiskt överkomlig och hållbar energi.
- Rättvis omställning.
- Cirkulära värdekedjor.
- Natur, landskap och kulturarv.

Territoriella prioriteringar för Europa

Ett rättvist Europa som erbjuder framtidsutsikter för alla platser och människor

ETT BALANSERAT EUROPA

En bättre balanserad territoriell utveckling som drar nytta av Europas mångfald

- Vi kommer att vidta åtgärder för att uppmuntra stadsdelar, samhällen, kommuner, län, regioner och medlemsstater att samarbeta för att hantera globala samhällsutmaningar och förbättra arbets-, levnads- och företagsvillkoren på alla platser, och för att stärka det socioekonomiska välståndet, innovationsförmågan, ställningen i den globala värdekedjan och den globala konkurrenskraften i hela Europa.
- Vi uppmanar politiskt ansvariga på alla nivåer att främja polycentriska utvecklingsmodeller där alla platser kan spela en roll.
- Vi kommer att vidta åtgärder för att uppmuntra beslutsfattare på alla förvaltningsnivåer att tillvarata den unika potentialen hos territorier med särskilda geografiska villkor och genom integrerade och samarbetsinriktade strategier undanröja hinder för dessa områden.

FUNKTIONELLA REGIONER

Konvergent lokal och regional utveckling, mindre ojämlikhet mellan platser

- Vi vill söka dialog med städer av alla storlekar för att tillämpa en integrerad strategi för flernivåstyrelse. Det innebär deltagande av personer från olika förvaltningsnivåer, i synnerhet lokala och regionala, och från olika politiska sektorer och samhällsgrupper.
- Vi kommer att inleda diskussioner med lokala och regionala beslutsfattare för att stärka samarbetet kring långsiktiga platsbaserade strategier och skapa hållbara funktionella förbindelser mellan angränsande områden.

INTEGRATION ÖVER GRÄNSERNA

Enklare liv och arbete över nationsgränserna

- Vi kommer att vidta åtgärder så att stabila gränsöverskridande, transnationella och interregionala samarbeten införlivas i makroregionala, nationella, regionala och lokala utvecklingsstrategier. Vi stöder även utarbetande av nya strategiska dokument, när så behövs, och främjande av gemensam utveckling som involverar medborgare från båda sidorna av gränserna.
- Vi kommer att intensifiera dialogen med beslutsfattare på alla förvaltningsnivåer för att samordna den nationella sektorspolitiken mellan länder och minska befintliga hinder för samarbete.

Ett grönt Europa som skyddar våra gemensamma försörjningsmöjligheter och ligger till grund för en omställning av samhället

EN HÄLSOSAM MILJÖ

Bättre ekologiska försörjningsmöjligheter, klimatneutrala och motståndskraftiga städer och regioner

- Inom områdena fysisk planering, markanvändning och på andra områden stöder vi utvecklingen av naturbaserade lösningar och gröna och blå infrastrukturnät som sammanlänkar ekosystem och skyddade områden, och utvecklingen av nya krishanteringsverktyg för att öka platsers säkerhet och motståndskraft.
- Vi kommer att respektera de naturliga gränserna för Europas gemensamma försörjning och öka motståndskraften på alla platser som påverkas av klimatförändringar.
- Vi kommer att fokusera på att öka medvetenheten och skapa möjligheter för lokala och regionala samhällen att skydda, återställa, utnyttja och återanvända sina (bebyggda) miljöer, landskap, materiella och immateriella kulturtillgångar samt andra unika värden med hjälp av instrument i EU:s sammanhållningspolitik och politik för landsbygdsutveckling, fysisk planering och andra verktyg som främjar integrerad territoriell eller lokal utveckling.

CIRKULÄR EKONOMI

Starka och hållbara lokala ekonomier i en globaliserad värld

- Vi stöder Europas övergång till en cirkulär ekonomi och utvecklingen av platsbaserade processer för industriell symbios som även beaktar behovet av hållbar jord- och markanvändning.
- Vi stöder utvecklingen av lokala och regionala strategier för en cirkulär ekonomi som sammanlänkar lokala och globala ekonomier.
- Vi uppmuntrar till en förstärkning av innovationsförmågan i alla regioner, inklusive lokala strategier för energiomställning och åtgärder inom byggnads-, transport- och bioekonomisektorerna.

HÅLLBARA FÖRBINDELSER

Hållbar digital och fysisk konnektivitet mellan platser

- Vi kommer att bjuda in intressenter till en dialog om behovet av adekvat tillgång till fasta och mobila nät för höghastighetskommunikation på alla platser och behovet av en digital infrastruktur med ett lågt koldioxidavtryck och liten påverkan på människors hälsa.
- Vi kommer att förstärka kopplingen ytterligare mellan regional planering och utvecklingen av transeuropeiska nät (TEN), framför allt längs stamnätsskorridorer. Anslutning av alla platser till större transportnoder bidrar till internationella handelsförbindelser och lokala utvecklingsmöjligheter.
- Vi uppmanar ansvariga för fysisk planering och transportplanering att utforska nya socialt och miljömässigt progressiva modeller för lokala och regionala

mobilitetstjänster (Mobility as a Service, MaaS) och att samarbeta om multimodal och miljövänlig tillgänglighet till och inom stadsområden.

Omsättning av prioriteringarna i handling

De prioriteringar som fastställs i den territoriella agendan för 2030 måste stödjas av åtgärder från engagerade aktörer. Det är först då som den territoriella agendans prioriteringar och farhågor kring ojämlikhet mellan platser och övergången till en koldioxid-/klimatneutral ekonomi kan hanteras på lämpligt sätt. Dessa åtgärder bör sammantaget stärka

- flernivåstyre,
- platsbaserade strategier,
- de territoriella effekterna och den territoriella sammanhållningen av en samordnad sektorspolitik,
- samarbetet mellan territorier,
- territoriell sammanhållning på europeisk nivå,
- territoriell sammanhållning på gränsöverskridande, transnationell och inter- och intraregional nivå, och
- medlemsstaternas och grannländernas bidrag till territoriell sammanhållning.

Tillämpningen av den territoriella agendan bygger på informellt samarbete på flera nivåer mellan medlemsstaterna, myndigheter på lokal och regional nivå, Europeiska kommissionen, Europaparlamentet, Europeiska regionkommittén, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Europeiska investeringsbanken och andra relevanta aktörer. Tillämpningen av den territoriella agendan skulle gynnas av samarbete med ansvariga för agendan för städer, den nya Leipzigstadgan, EU:s sammanhållningspolitik och politik för landsbygdsutveckling, genomförandet av EU:s återhämtningsplan och EU:s makroregionala strategi och havsområdesstrategi.

Åtgärder för att genomföra den territoriella agendan i praktiken kan vidtas på alla förvaltningsnivåer och ha olika karaktär och fokus. Alla nyckelaktörer uppmanas att genomföra den territoriella agendan inom ramen för sina ordinarie mandat.

För att stimulera till gemensamma åtgärder i hela Europa genomförs pilotåtgärder för att visa på, testa och utveckla metoder som bidrar till att prioriteringarna i den territoriella agendan uppnås. Alla uppmanas att noga följa dessa åtgärder, låta sig inspireras och komma med förslag till nya åtgärder.

Uppföljning

Vi ber de kommande ordförandeskapen för Europeiska unionens råd att följa upp den territoriella agendan för 2030 och ytterligare stärka dess kommunikation, tillämpning och styrning:

- Kommunikation om framsteg i tillämpningen av den territoriella agendan och 25- och 30-årsjubileet av EU:s övergripande regionala utvecklingsplanering (1999) år 2024 respektive 2029 samt 20-årsjubileet av den territoriella agendan (2007) år 2027.
- Tillämpning av den territoriella agendan, med en diskussion om framstegen, inklusive pilotåtgärder.
- Styrning med inriktning på en utvärdering 2024, med bland annat granskning av styrningssystem, framsteg i genomförandet och prioriteringarnas relevans. Detta kommer att ske i samband med förberedelserna av EU:s sammanhållningspolitik för perioden efter 2027. Ordförandeskapet för Europeiska unionens råd under första halvåret 2025 uppmanas att arrangera ett informellt ministermöte för att utarbeta ett beslut om en eventuell förnyelse av den territoriella agendan för 2030.

Följ genomförandet på
territorialagenda.eu